

Heimspeki – val í 6. bekk

Hvað gerir mig að mér? Hvað er sannleikur? Er guð til? og ef svo er, hvers konar fyrirbæri er það? Hvað eru góð rök og hvað er rökleysa? Hvernig lifir maður góðu og réttlátu lífi? Má meiða? Hvað er fegurð? Hefur lífið tilgang? Til hvers er menntun? Til hvers eru stjórnmál?

Í þessum áfanga spyrjum við stórra spurninga um lífið, veröldina og allt. Við tökum fyrir valda þætti í sögu vestrænnar heimspeki frá Grikklandi hinu forna til Íslands á 20. öld. Lögð er áhersla á að nemendur öðlist grundvallarskilning á helstu heimspekikenningum sem hafa mótað viðhorf mannsins. Áhersla er lögð á sjálfstæða hugsun og sjálfstæð vinnubrögð, nemendur eru hvattir til að horfa með gagnrýnum augum á námsefnið jafnt sem eigin skoðanir og viðhorf. Nemendur þjálfast í rökræðum og fá aðstoð við lestur á heimspekilegum textum.

Námsefni

Nemendur lesa texta sem kennari setur á Innu.

Textarnir eru lauslega byggðir á bókinni „Heimspeki“ eftir Martin Levander, sem þó er ekki ætlast til að nemendur eigi eða lesi, en er góð sem ítarefni.

Námsmat

Rafræn hlutapróf á Innu (4x10%)

Framsögn nemanda (10%) – sjá verkefnalýsingu

Verkefni um heimspekisögu (15%) – sjá verkefnalýsingu

Verkefni um sýn nemandans (15%) – sjá verkefnalýsingu

Þátttaka: stutt verkefni í tímum og virkni í umræðum (20%)

Mikil áhersla verður lögð á umræður í tímum og því er góð mæting mikilvæg.

Skipulag:

ATH! Þetta er efnismikið skipulag og er því birt með fyrirvara um breytingar – einhverju verður eflaust sleppt.

Í hverri viku verður einn einfaldur fyrirlestrartími, þar sem kennari kynnir hugmyndir vikunnar, og einn tvöfaldur umræðutími, þar sem fara fram umræður og lítil verkefni eru unnin.

Haust	Lesið, rætt, kennt	Námsmat
Vika 1	Hvað er heimspeki?	
Vika 2	Merkingarfræði	
Vika 3	Rökræður	
Vika 4	Frumspeki	
Vika 5	Hughyggja og efnishyggja	
Vika 6	Guð og trú	Innupróf 1
Vika 7	Þekkingarfræði	
Vika 8	Raunhyggja og rökhyggja	
Vika 9	Meðfædd þekking, sjálfsvera, löghyggja o.fl.	
Vika 10	Siðfræði	
Vika 11	Afleiðingar og skyldur	Innupróf 2
Vika 12	Epikúringar og stóumenn	
Vika 13	Nytjastefna og Kant	Skil á verkefni um heimspekisögu
Vor		
Vika 1	Rökfræði	
Vika 2	Afleiðsla, fráleiðsla, tilleiðsla	
Vika 3	Rökvillur	
Vika 4	Vísindaheimspeki	
Vika 5	Rökfræðileg raunhyggja og afsönnunarhyggja	Innupróf 3
Vika 6	Hefðavísindi, vísindabyltingar og orsakir	
Vika 7	Stjórn málaheimspeki	
Vika 8	Frelsið og Marxisminn	
Vika 9	Samfélagskenningar og feminismi	Innupróf 4
Vika 10	Tilgangur lífsins	
Vika 11	Nietzsche og Kierkegaard	
Vika 12	Tilvistarstefnan	
Vika 13	Póstmóðernismi	Skil á verkefni um sýn nemandans

Verkefnalýsingar

Framsögn nemanda (10%)

Í hverri viku fjöllum við um einhverja hugmynd úr heimspekisögunni. Í umræðutíma þeirrar viku er einn nemandi beðinn að undirbúa punkta eða spurningar til þess að hefja samtalið – sá nemandi er „framsögumaður umræðunnar“. Nemendur velja hvaða viku þeir vilja vera framsögumenn.

Verkefni um heimspekisögu (15%)

Nemendur velja sér annað hvort:

- Frumtexta úr heimspekisögunni að eigin vali, lesa hann og vinna úr honum útdrátt og gagnrýni.
- Þekktan heimspeking, skrifa um hann stutt æviágrip og skýra helstu hugmyndir og verk hans.

Á Innu verður listi af textum og heimspekingum til að velja úr, en þó má velja efni sem ekki er á listanum. Lengd og form verkefnisins er frjálst (ritgerð, myndband, hlaðvarp, annða...), svo lengi sem nemandi sýnir að hann hafi lesið efnið, skilið helstu hugmyndir í textanum og komi þeim skikkanlega frá sér. Einnig þarf að koma fram gagnrýni á hugmyndir textans/heimspekingsins og mat nemandans á gildi þeirra. Framsetning útdráttarins þarf að vera þannig að samnemendur geti skilið efnið, og nemandi sýnir þannig að hann geti talað á skýran hátt um flóknar hugmyndir.

Verkefni um sýn nemandans (15%)

Nemendur velja sér eitt stórt málefni af listanum hér að neðan, kynna sér á eigin vegum heimspekilegt efni tengt því og móta sína eigin sýn um málefnið – e.k. manifesto. Lengd og form verkefnisins er frjálst (ritgerð, myndband, listaverk, predikun á torgum úti, annað...). Nemandi lýsir helstu hugmyndum sem koma við sögu og taka þær saman til þess að sannfæra lesandann/hlustandann/áhorfandann um þá sýn sem nemandinn hefur á efninu. Verkefnið er metið eftir þekkingu nemanda á viðfangsefninu og þeirri rökfestu sem hann sýnir við að sannfæra viðmælandann.

Viðfangsefnin eru:

• Stjórnmál	• Þekkingarfræði
• Menntun	• Tilgangur lífsins
• List	• Hlutverk heimspeki í daglegu lífi
• Vísindi	• Gervigreind og framtíðin
• Feminismi	• Annað efni sem tengist samfélagsumræðu okkar tíma, með samþykki kennara.
• Trúarbrögð	
• Hagnýtt siðfræði	
• Frumspeki	